

KvE

Kwaliteitssysteem voor Ervaringsdeskundigen

BEROEPSCODE VOOR ERVARINGSDESKUNDIGE PROFESSIONALS

April 2022

COLOFON

Samenstelling werkgroep Ontwikkelen Kwaliteitssysteem voor Ervaringsdeskundigen (KvE),
deelproject 4 Professioneel Statuut (onderdeel Beroepscode)

2020-2022

Werkgroep

Marjo Boer
Daniëlle Budel
Anna Budnick
Paul Gelissen
Amna Haji
Sonja Liefhebber
Beverley Rose
Paulina Sedney
Klazine Tuinier
Chantal van Veldhuizen

Verenging van Ervaringsdeskundigen
MIND
Leger des Heils

Arkin
Movisie
URC
Hogeschool van Amsterdam
HerstelTalent
Cordaan

Leden extra feedbackronde

Peter Ten Cate
Susanne Smit

Summa College

Herziene versie Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid (BCP-E)

Dit document is opgeleverd in april 2022. Op dat moment werd er nog volop gewerkt aan een herziene versie van het BCP-E. In november 2022 wordt deze gepresenteerd en vervolgens gepubliceerd op vved.org/bcp-e.

Dit document is gebaseerd op het BCP-E 2013.

KvE

Kwaliteitssysteem voor Ervaringsdeskundigen

**Beroepscode
voor ervaringsdeskundige professionals**

INHOUD

Colofon	2
Inhoud	4
1. Introductie	5
2. Samenvatting	6
3. Artikelen	8
3.1 Algemeen	8
3.2 Begeleidingscontact met cliënten en naasten	8
3.3 Samenwerken met collega-professionals en organisaties	9
3.4 Vertrouwelijkheid en toestemming voor het verschaffen van informatie aan derden	10
3.5 De ervaringsdeskundige in relatie tot de samenleving	10
3.6 Professionaliteit en integriteit	11
3.7 Verantwoordelijkheden	11
4. Bijlage	12

1. Introductie

Het beroep van ervaringsdeskundige professionals is gestoeld op persoonlijke en collectieve ervaringskennis, opgedaan door het leren omgaan en leven met ontregeling, ontwrichting, uitsluiting en beperking.

De beroepscode voor de in het beroepsregister geregistreerde ervaringsdeskundigen is gebaseerd op het Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid (2013) en ontwikkeld door de Werkgroep Beroepsregister & Beroepscode van het project Ontwikkelen Kwaliteitssysteem voor Ervaringsdeskundigen (KvE, 2020-2022, link website VvEd).

Ervaringsdeskundigen ondersteunen anderen bij herstel- en ontwikkelprocessen. Deze ondersteunende taak richt zich op het dagelijks leven, de maatschappelijke participatie en emancipatie. Daartoe creëren ervaringsdeskundigen vanuit (h)erkenning, reflectie en begrip ruimte, zodat mensen hun eigen leven kunnen vormgeven in overeenstemming met eigen levensdoelen, wensen en mogelijkheden. Deze ondersteuning is een samenwerkingsproces waar, vanuit zelfbepaling, ook de omgeving bij betrokken kan worden. Dit zijn de belangrijke personen in iemands leven, maar ook maatschappelijke organisaties kunnen ondersteuning bieden.

Ervaringsdeskundigen ondersteunen en bevorderen tevens de inrichting van herstelondersteuning. Deze taak strekt zich uit tot het hele werkveld van zorg, welzijn, onderwijs en gemeentes. Ervaringsdeskundigen zetten zich veelal in voor een cultuurverandering in organisaties die gericht is op het consequent tegengaan van stigmatisering en uitsluiting. Dit gebeurt onder andere door scholing, coaching en ondersteuning van medewerkers. Daarnaast bevorderen ervaringsdeskundigen de samenwerking en aansluiting tussen de sector zorg en welzijn en andere maatschappelijke sectoren. Overkoepelend is het streven om het aanbod en de inrichting van zorg en welzijn zo te veranderen dat zij daadwerkelijk aansluiten op de behoeften van de gebruikers.

Ervaringsdeskundigen dragen ten slotte ook bij aan het scheppen van maatschappelijke ruimte voor participatie. Met deze taak gaan zij uitsluiting en stigmatisering tegen door een positieve cultuur te scheppen en door (voor)oordelen bespreekbaar te maken. Zij stellen systemen en maatschappelijke structuren ter discussie die sociale uitsluiting (mede) veroorzaken. Op die manier hebben zij een rol in de samenleving en dragen bij aan een compassievol klimaat waarin diversiteit de leidraad is.

Inleiding beroepscode

De beroepsgroep van ervaringsdeskundigen heeft de intentie om bij te dragen aan een samenleving waarin ervaringskennis een gelijkwaardige positie inneemt naast praktijk- en wetenschappelijke kennis. De inzet van ervaringsdeskundigheid heeft als doel om voor individuen en groepen in maatschappelijke structuren ruimte te maken voor het ontwikkelen en gebruikmaken van ervaringskennis. Zij wil zo kwaliteit van leven, sociale participatie en rechtvaardigheid bevorderen. De inbreng van ervaringskennis op micro-, meso- en macroniveau blijkt in de praktijk een meerwaarde te hebben in de zorg, het sociale domein, het onderwijs en in gemeenten. Persoonlijke en collectieve ervaringskennis vormt de brandstof voor het werk van ervaringsdeskundige professionals.

In deze beroepscode staan normen en waarden die alle ervaringsdeskundige professionals met elkaar delen; dat verbindt en versterkt de beroepsgroep. Een beroepscode is een onmisbaar hulpmiddel in en leidraad voor het dagelijks werk van ervaringsdeskundigen. Ervaringsdeskundig werk is mensenwerk dat vraagt om ethisch bewustzijn en het voortdurend maken van morele afwegingen. Er zijn talloze momenten waarop professionals zich afvragen: wanneer doe ik het goede? Deze nieuwe beroepscode geeft echter geen pasklaar antwoord op die vraag, maar wil ervaringsdeskundigen helpen om hun afwegingen zorgvuldig te maken en verantwoord te kunnen handelen. Een beroepscode heeft als doel om bij te dragen aan het bewaken van de kwaliteit van de ervaringsdeskundige inzet aan cliënten en naasten¹. Een gedeelde beroepscode versterkt bovendien het aanzien van het beroep.

² In deze beroepscode wordt gebruikgemaakt van het woord 'cliënt'. Hiermee wordt niet alleen de cliënt bedoeld, maar het kan ook gelezen worden als burger, inwoner, patiënt, deelnemer, student, bewoner, of de persoon die wordt bijgestaan. Met 'naasten' worden de voor de persoon belangrijke mensen bedoeld, zoals familie, vrienden, mantelzorgers en andere steunfiguren.

2. Samenvatting

Kern van het beroep

Het hart van ervaring, ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid is herkenbaar in de pijlers van het vak en in de grondhouding:

- De pijlers van ervaringsdeskundigheid zijn methodische zelfhulp – het eigen leven inhoud geven door het (her)vinden van mogelijkheden en krachtbronnen – en emancipatie. Methodische zelfhulp is gebaseerd op het zelflerend en zelfregulerend vermogen van mensen. Emancipatie is gebaseerd op het streven naar en ontwikkelen van een volwaardige plek en positie in de samenleving. Ervaringsdeskundigen dragen bij aan verandering, zodat mensen ruimte krijgen om zich te ontwikkelen, te herstellen en maatschappelijk mee te kunnen doen.
- De kern van de inzet van ervaringsdeskundigheid is het scheppen van condities voor een vrije ruimte voor de ontwikkeling en uitwisseling van ervaringskennis. Ervaringsdeskundigen staan mensen bij in het zoeken en vinden, verstevigen en/of vergroten van individuele herstel- en ontwikkelprocessen. Voor ieder mens is het belangrijk om de eigen levenskracht te (her)vinden, eigen keuzes te maken, betekenis te geven en nieuwe mogelijkheden te zoeken en te vinden. Ervaringsdeskundigen bieden met persoonlijke en collectieve ervaringskennis ondersteuning bij dit proces van zelfbepaling en invloed uitoefenen. De basis wordt gevormd door empathie en solidariteit met mensen in kwetsbare posities of een anders werkend lichaam vanuit een doorleefde ervaringskennis met het vinden van de eigen vrije ruimte op persoonlijk en maatschappelijk vlak.
- De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens² is voor ervaringsdeskundigen, net als voor collega-professionals, een uitgangspunt in het beroepsmatig handelen.

Beroepswaarden

De beroepswaarden van ervaringsdeskundigen komen voort uit het Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid (2013). Daarin gaat het om:

- gelijkwaardigheid mogelijk maken;
- wederkerigheid realiseren;
- inclusiviteit bewerkstelligen;
- solidariteit tonen;
- diversiteit beseffen;
- integriteit naleven;
- respect tonen;
- deskundig handelen.

Deze kernwaarden in praktijk brengen vormt de basis voor deze beroepscode. Verder kunnen de documenten 'Beroepscompetentieprofiel Ervaringsdeskundigheid en de Generieke module geraadpleegd worden.³

Beroepsregistratie in relatie tot de beroepscode

Ervaringsdeskundigen die zich registreren in het beroepsregister kennen en gebruiken deze beroepscode voor het maken van afwegingen in de praktijk.

Functie beroepscode

De functie van de beroepscode voor ervaringsdeskundigen is een leidraad te vormen, een steun in de rug te bieden, transparantie te brengen, een toetssteen te zijn voor de praktijk, te profileren en te positioneren. De beroepscode maakt duidelijk wat cliënten, naasten, collega-professionals, werkgevers, opdrachtgevers, financiers en de samenleving mogen verwachten van geregistreerde ervaringsdeskundigen. Bij onenigheid over de inzet van ervaringsdeskundigheid kan het beroepsmatig handelen getoetst worden door de klachtencommissie van het registerplein.

Spanningsvelden en kritische beroepssituaties

Er zijn zes spanningsvelden te herkennen. Deze zijn na te lezen in het beroepscompetentieprofiel en het leerplan voor ervaringsdeskundigen. Zij doen zich voor als kritische beroepssituaties (BCP-E 2022) en zijn vertaald in de artikelen van de beroepscode. Een beknopte beschrijving van deze spanningsvelden volgt hierna.

De relatie ervaringskennis, professionele en wetenschappelijke kennis

Ruimte maken voor ervaringskennis vraagt van ervaringsdeskundigen dat zij steeds scherp hebben wat ervaringskennis onderscheidt van professionele en wetenschappelijke kennis. Dit kan dilemma's opleveren voor ervaringsdeskundigen bij alle vier de kerntaken. Zo is bij herstel- en ontwikkelprocessen ervaringskennis van belang om te blijven zoeken naar eigen inzichten en hoe professionele en wetenschappelijke kennis daar wel of niet inpassen. De inzichten vanuit ervaringskennis en de perspectieven vanuit professionele en wetenschappelijke kennis kunnen verschillen. Dat kan schuring en onzekerheid met zich meebrengen en de ervaringsdeskundige voor dilemma's stellen. Het vraagt van de ervaringsdeskundige het vermogen om de focus te houden op het delen van ervaringskennis en in verbinding te blijven zonder het proces van de ander over te willen nemen.

Nabijheid versus afstand

De ervaringsdeskundige kan door de inzet van de eigen ervaringen vaak een sterke persoonlijke relatie van nabijheid opbouwen met de cliënt. Dat kan verwachtingen scheppen van vriendschap. Tegelijk is de relatie met de cliënt een beroepsmatige en geen privérelatie. Dat vraagt van de ervaringsdeskundige om een zorgvuldige balans te ontwikkelen en geen verkeerde verwachtingen te wekken.

² <https://mensenrechten.nl/nl/universele-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens>

³ www.vved.org/kve

Zingeving versus zinloosheid en pijn kunnen verdragen

Bij de ondersteuning van anderen kan het moeilijk zijn om de ervaringen van zinloosheid en pijn van de ander te zien. Misschien ook om daarmee herinnerd te worden aan eigen gelijksoortige ervaringen.

Kracht versus kwetsbaarheid

Door je van dit spanningsveld bewust te zijn kan de paradox in beeld komen dat mensen tijdens een herstel- of ontwikkelproces ontdekken dat wat zij als kracht ervaren (mede) een bron van kwetsbaarheid is. En andersom, dat wat als kwetsbaarheid gevoeld wordt soms een kracht blijkt te zijn. Wat kracht en wat kwetsbaarheid is, is niet zo gemakkelijk door een ander aan te wijzen.

Trots versus schaamte

Het ligt niet vast waarop mensen trots zijn en waar ze zich voor schamen. In de loop van een herstel- en ontwikkelproces kan het perspectief verschuiven.

Nieuwe versus bestaande cultuurwaarden

In individuele herstel- en ontwikkelprocessen ontwikkelen nieuwe cultuurwaarden zich vaak geleidelijk en via een worsteling met de oude waarden. Ervaringsdeskundigen ondersteunen dit proces vanuit kennis en ervaring.

Leeswijzer

De beroepscode is ingedeeld in zeven hoofdartikelen:

1. Algemene punten met betrekking tot de beroepsuitoefening;
2. De ervaringsdeskundige in begeleidingscontact met cliënten en naasten;
3. De ervaringsdeskundige in het samenwerken met collega-professionals en organisaties;
4. De ervaringsdeskundige in het omgaan met vertrouwelijkheid en toestemming voor het verschaffen van informatie aan derden;
5. De ervaringsdeskundige in relatie tot de samenleving;
6. Professionaliteit en integriteit;
7. Verantwoordelijkheid.

Onder elk hoofdartikel in deze beroepscode staan richtlijnen genoemd die bij het betreffende artikel horen. De opsomming is niet uitputtend. Het gaat erom dat ervaringsdeskundigen reflecteren en bespreken of een artikel van toepassing is in de situatie waarvoor je staat.

3. Artikelen

3.1 Algemeen

- 1.0 Een ervaringsdeskundige werkt vanuit een basisattitude gekenmerkt door wederkerigheid. Het professionele handelen van de ervaringsdeskundige is gebaseerd op:
- de kernwaarden: gelijkwaardigheid, wederkerigheid, inclusiviteit, solidariteit, diversiteit, integriteit, respect en deskundig handelen
  - het denken in mogelijkheden
  - hoop hebben en vertrouwen stellen in veerkracht en kwetsbaarheid
  - de behoefte aan zelfbepaling
  - het zelflerend en zelfregulerend vermogen
  - het gegeven dat ieder mens uniek is en dat ondersteuning maatwerk is.
- 1.1 Een ervaringsdeskundige respecteert diversiteit. Dat betekent dat de ervaringsdeskundige in het handelen ruimte biedt en rekening houdt met:
- etniciteit, levensovertuiging, sekse en seksuele oriëntatie, gender, levensfase, klasse en andere verschillen in sociale status van (een) cliënt(en)
  - het scheppen van een klimaat waarbij inclusie en het gevoel erbij te horen vanzelfsprekend is.
- 1.2 Een ervaringsdeskundige heeft oog voor eigen en andermans grenzen. Dat betekent:
- je bewust zijn van de ongelijke verantwoordelijkheid en afhankelijke positie van cliënten en naasten met inachtneming van de basisattitude gebaseerd op gelijkwaardigheid
  - bij een meer persoonlijke relatie je bewust zijn van de eigen beroepsrol
  - verhelderen van de verwachtingen over de relatie tussen ervaringsdeskundige en cliënten en naasten.
- 1.3 Een ervaringsdeskundige richt zich op zingeving, dat betekent:
- bijstaan van cliënten bij het betekenis geven aan belangrijke gebeurtenissen in het leven.
  - oog hebben voor de individuele unieke situatie, de voorgeschiedenis, de culturele achtergrond en de omgeving van cliënten.

3.2 Begeleidingscontact met cliënten en naasten

- 2.0 Een ervaringsdeskundige werkt vanuit de relatie en stemt af door:
- ondersteuning te geven vanuit het perspectief van cliënten en naasten
  - de vraag van cliënten en naasten tot uitgangspunt te maken
  - samen afspraken te maken, al dan niet op papier, naargelang de werkwijze van de organisatie.
- 2.1 Uitgangspunt voor overeengekomen afspraken zijn de wensen en mogelijkheden van de cliënt, dat betekent:
- een klimaat scheppen waarin de ander een vrije ruimte kan ervaren
  - in een open contact ruimte maken voor het verkennen van de betekenis van de eigen ervaringen, de eigen regie, kwetsbaarheid, veerkracht en weerbaarheid
  - cliënten en naasten om feedback vragen, de geboden ondersteuning evalueren en zo nodig afspraken bijstellen.
- 2.2 Een ervaringsdeskundige draagt mede zorg voor een klimaat waarin alle betrokkenen zo veel mogelijk veiligheid kunnen ervaren door:
- allerlei vormen van grensoverschrijding te signaleren en tegen te gaan, zoals seksuele handelingen, seksueel getinte opmerkingen en toespelingen
  - aandacht te besteden aan risicofactoren en beschermende factoren van de ander
  - het signaleren van gevaarlijke situaties en het zoveel mogelijk voorkomen dat cliënten, naasten en anderen in gevaar komen.
- 2.3 Een ervaringsdeskundige draagt zorg voor de afstemming over en is verantwoordelijk voor het omgaan met nabijheid-afstand. Dit leidt tot een aantal aandachtspunten:
- het initiatief voor emotionele nabijheid en fysieke aanraking komt vanuit de cliënt die behoefte heeft aan nabijheid, troost en bescherming; de ervaringsdeskundige kan troost bieden met behoud van de eigen en professionele grenzen
  - een negatief zelfbeeld en schaamte kan betekenen dat het uitspreken van de behoefte aan nabijheid moeilijk is
  - het is belangrijk om rekening te houden met trauma, schaamte en contactproblemen
  - je moet je bewust zijn van machtsverhoudingen in positie, deskundigheid en afhankelijkheid
  - een ongelijke en gelijkwaardige relatie vraagt om afstemming op en het op transparante wijze verantwoording afleggen van bovenstaande aandachtspunten

2.4 De ervaringsdeskundige is gericht op wederkerigheid, het cliëntcontact kan daarmee als vriendschappelijk ervaren worden vanuit een gedeelde ervaringsachtergrond. In de professionele rol is het van belang:

- om wederzijdse verwachtingen te verhelderen
- om te beseffen dat de aard van de relatie zowel vriendschappelijk kan zijn vanuit wederkerigheid en tegelijkertijd professioneel.

2.5 De ervaringsdeskundige is alert op eigen signalen van secundaire traumatisering als de lijdensdruk en pijn van de cliënten en naasten heel groot is. Daarnaast kan secundair trauma ontstaan door herkenning en beleving van een onprettige ervaring met zorgverlening. Dit vraagt om:

- beschikbaar kunnen zijn als de wanhoop van cliënten en naasten groot is met oog voor eigen grenzen
- het betrekken van collega's die de ondersteuning zo nodig over kunnen nemen
- supervisie of intervisie om secundaire traumatisering te voorkomen.

3.3 Samenwerken met collega-professionals en organisaties

3.0 In de samenwerking met collega-professionals is de ervaringsdeskundige transparant en aanspreekbaar op de eigen werkmethode. Dit vraagt om:

- wederzijds rollen en taken kunnen afstemmen en verduidelijken
- in de samenwerking wederzijds om feedback kunnen vragen en geven.

3.1 De ervaringsdeskundige stelt zich loyaal en respectvol op naar cliënten, naasten en collega-professionals. Dit betekent:

- oog hebben voor de belangen van de diverse betrokkenen
- het handelen verantwoorden vanuit de eigen beroepsbekwaamheid.

3.2 De ervaringsdeskundige is bekend met de protocollen van de organisatie en meldcode. Dit betekent dat:

- cliënten en naasten zo nodig op de hoogte gebracht worden van de inhoud van de protocollen en wanneer er melding gemaakt moet worden
- protocollen die cliënten en naasten (ook) schaden en goede zorg in de weg staan bespreekbaar gemaakt worden of gemeld worden met verzoek om evaluatie en bijstelling.

3.3 In het contact met een organisatie is het de taak van de ervaringsdeskundige het beleid van de organisatie te kennen en kritisch te beschouwen. Dit betekent:

- bijdragen aan de ontwikkeling van nieuw beleid waarbij ervaringskennis als bron benut wordt
- een organisatie of een deel ervan ondersteunen bij het implementeren van nieuwe cultuurwaarden gebaseerd op ervaringskennis.

3.4 In het geval van verslaglegging en dossiervorming wordt daarvoor de standaard van de organisatie gehanteerd. Dit betekent dat:

- verslaglegging feitelijk is en alleen in een dossier opgenomen wordt volgens de daarvoor geldende afspraken
- eigen werkaantekeningen als geheugensteun dienen en niet bestemd zijn voor derden.

3.5 De ervaringsdeskundige is zich bewust van spanningsvelden die kunnen optreden bij behandeling en begeleiding. Maakt deze bespreekbaar door:

- de perspectieven van cliënt en naasten over de behandeling serieus te nemen, te helpen met informatie verzamelen en bij het maken van afwegingen
- collectieve ervaringskennis te benutten in de begeleiding
- steun te bieden bij de gezamenlijke besluitvorming met behandelaars en beslissers (shared decision making) in de aanpak van problemen.

3.6 Meewerken aan directe dwang en drang past niet bij de grondbeginselen van ervaringsdeskundigen. Dit betekent dat:

- het handelen van de ervaringsdeskundige is gebaseerd op vooraf gemaakte afspraken met het team en de organisatie.

3.4 Vertrouwelijkheid en toestemming voor het verschaffen van informatie aan derden

- 4.0 Een ervaringsdeskundige is op grond van een vertrouwensrelatie met cliënten en naasten tot geheimhouding verplicht. Aandachtspunten hierbij:
- de regelgeving in de organisatie is richtinggevend en leidend
  - er is geen toestemming nodig voor onderling overleg als meerdere collega-professionals betrokken zijn bij een cliënt die daarvan ook op de hoogte is
  - in principe wordt alles wat de cliënt vertelt geheim gehouden, maar als een cliënt ermee instemt, kan de informatie met anderen gedeeld worden
  - zo nodig vooraf en achteraf wordt met de cliënt besproken wat er in een overleg aan de orde komt of is gekomen
  - indien er sprake is van geheimhouding, meldplicht en zorgplicht, dan zijn de afspraken/regels van de uitvoerende organisatie leidend
  - in situaties waarbij een patiëntvertrouwenspersoon (PVP) wordt ingeschakeld, moeten de gedragsregels van de PVP in acht worden genomen en geldt ook hier de wettelijke geheimhoudingsplicht.

- 4.1 Indien de ondersteuning plaatsvindt in opdracht van een organisatie, wordt afgestemd hoe informatie aan derden doorgespeeld wordt. Dit betekent dat:
- een schriftelijke rapportage met de cliënt voorbereid en besproken wordt, alvorens deze aan de organisatie of vertegenwoordigers van die organisatie wordt geven.
  - duidelijk is waar de plicht tot rapporteren aan derden ligt.

- 4.2 Indien ondersteuning plaatsvindt in opdracht van een cliënt, komt rapportage aan derden niet voor, tenzij de cliënt en de ervaringsdeskundige het van belang vinden anderen via rapportage in te lichten. In zo'n geval geldt dat:
- samen met de cliënt wordt bepaald welke informatie aan derden doorgegeven kan worden.

- 4.3 Een ervaringsdeskundige is alert op signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit betekent dat:
- in al deze gevallen vermoedens besproken worden met betrokkenen en collega-professionals en dat er afwegingen worden gemaakt in de organisatie volgens de bij de wet vastgelegde meldcode.

- 4.4 In situaties waarin een ervaringsdeskundige overleg of consult nodig acht, wordt dit gedaan bij deskundigen die eveneens zijn gehouden aan geheimhouding, bijvoorbeeld bij:
- situaties waarin levensbelangen van cliënten of van anderen ernstig kunnen worden geschaad, zoals bij suïcidaliteit
  - dreiging van inbreuk op de fysieke en/of psychische integriteit van de cliënt of anderen
  - situaties waarin de privacy van degenen op wie het overleg of de consultatie betrekking heeft, moet worden gewaarborgd.

- 4.5 Geheimhouding en gebruik van sociale media vragen om specifieke zorgvuldigheid van de ervaringsdeskundige die op de hoogte moet zijn van de AVG-regels. Dit geldt ook:
- in online omgevingen, bijvoorbeeld bij discussies over het vak zijn beroepswaarden als verantwoordelijk, integer, deskundig en respectvol leidend.

- 4.6 Een ervaringsdeskundige dient zich in een eventuele gerechtelijke procedure te beroepen op het verschoningsrecht. Daartoe kan de ervaringsdeskundige:
- ruggespraak houden met collega's en deskundigen.

- 4.7 Beroep op geheimhouding bij de rechter kan gedaan worden als er geen toestemming is om te getuigen of bij zwaarwegende redenen. Het is aan de rechter om te beoordelen of dat terecht gebeurt.

3.5 De ervaringsdeskundige in relatie tot de samenleving

- 5.0 Ervaringsdeskundigen zetten zich in voor inclusie en solidariteit in de samenleving. Dit betekent onder andere:
- kwartier maken en emancipatie bevorderen vanuit collectieve ervaringskennis
  - factoren signaleren die het functioneren van (groepen) burgers bedreigen, zoals armoede en sociale uitsluiting, een slechte woon-, leer- of werksituatie, een sociaal isolement, stigmatisering en discriminatie, een slechte toegang tot de zorg, het sociaal domein en het recht, of te kampen hebben met de gevolgen van overheidsbeleid.

- 5.1 Ervaringsdeskundigen creëren ruimte in de samenleving en beïnvloeden beleid dat onrechtvaardig is in de uitvoering. Dit betekent onder andere:
- advies uitbrengen over aanpassingen in systemen die sociale participatie bemoeilijken.

- 5.2 Ervaringsdeskundigen werken, indien van toepassing, mee aan onderzoek dat gericht is op de verbetering van de positie van cliënten en naasten, door:
- vanuit professionele deskundigheid een bijdrage te leveren aan onderzoek van de eigen beroepsgroep, van andere disciplines of het zelf doen van onderzoek
  - mee te werken aan onderzoek dat op een ethisch verantwoorde wijze wordt uitgevoerd
  - bij een onderzoek de belangen van cliënten en naasten voorop te stellen.

3.6 Professionaliteit en integriteit

- 6.0 Ervaringsdeskundigen ondersteunen activiteiten van de beroepsgroep om voorwaarden te scheppen voor een verantwoorde beroepsuitoefening, dit betekent onder andere:
- meedoen en initiëren van deskundigheidsbevordering in de vorm van opleiding, cursussen, intervisie, supervisie en vergelijkbare scholing
  - meedenken bij het realiseren en naleven van goede arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden
  - signaleren van ontwikkelingen en knelpunten (zoals onvoldoende tijd voor overleg en scholing, tekort aan personeel of hulpmiddelen) voor een verantwoorde beroepsuitoefening, deze melden bij leidinggevende/verantwoordelijke, de vakbond of beroepsorganisatie en meedenken over oplossingen.
- 6.1 Ervaringsdeskundigen zijn duidelijk over professionele dubbelrollen. In situaties waarin sprake is van professioneel onvermijdbare dubbelrollen betekent dit dat:
- deze dubbelrollen moeten worden verduidelijkt en zorgvuldig worden gehanteerd.
- 6.2 Ervaringsdeskundigen kennen hun eigen professionele grenzen. Dit betekent dat:
- als de situatie of vragen van de cliënt buiten de grenzen en mogelijkheden van het vak vallen, cliënten en naasten worden doorverwezen naar de meest geëigende hulp en/of begeleiding
  - de verwijzingsbeslissing verantwoord wordt.

- 6.3 De ervaringsdeskundige is ambassadeur voor het eigen vak en draagt bij aan de onafhankelijkheid, betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van de beroepsgroep. Dit betekent onder andere:
- het tonen van integer gedrag dat past bij de uitoefening van het beroep en dat de betrouwbaarheid bevordert
  - het zich zodanig presenteren in de (sociale) media dat de geloofwaardigheid in de beroepsgroep bevordert wordt
  - het uitsluitend aanbevelen van producten die gebaseerd zijn op de wensen, behoeften en belangen van cliënten en naasten.

3.7 Verantwoordelijkheden

- 7.0 De ervaringsdeskundige draagt zorg voor de eigen bijscholing door bijvoorbeeld:
- cursussen te volgen
  - doorontwikkelen van ervaringskennis
  - reflecteren en participeren in intervisiegroepen
  - een supervisietraject te volgen
  - intercollegiale consultatie te vragen en aan te bieden, indien nodig
  - met beroepsgenoten samen ervaringskennis te ontwikkelen in groepen, zoals communities of practice
  - via peer-toetsing en feedback van cliënten en naasten het eigen handelen te toetsen.

Bijlage

Van ervaring naar ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid

Doorleefde levenservaring vormt de basis van ervaringsdeskundigheid. Ervaringsdeskundigen hebben deskundigheid verworven om de eigen en collectieve ervaringskennis – over het ondergaan, omgaan en leven met ontregeling, ontwrichting, uitsluiting en beperking – in te zetten bij de ondersteuning van cliënten en naasten en bij de inrichting van maatschappelijke structuren om ruimte te maken voor inzet en ontwikkeling van ervaringskennis.

Een ervaringsdeskundige professional zet deze ervaringskennis als competentie in diverse beroepsrollen in. Voor de een is ervaringsdeskundigheid de voornaamste competentie, die vooral wordt ingezet bij de directe ondersteuning van cliënten bij hun herstel en ontwikkeling. Vaak wordt dan ook gesproken van een ervaringsdeskundige. Andere veel gebruikte functietitels zijn ervaringsprofessional, peerworker, peersupportwerker, herstelcoach en ervaringswerker. De laatste functietitel wordt gebruikt voor specifieke functies in de ggz, bijvoorbeeld in een FACT-team.

Als het gaat om de inzet van ervaringsdeskundigheid als aanvullende competentie, wordt er gesproken van 'ervaringsdeskundige' gevolgd door de andere beroepstitel of beroepstitel aangevuld met ervaringsdeskundigheid. Zoals zorgprofessional, docent, belangenbehartiger, onderzoeker, beleidsadviseur, manager, toezichthouder, bestuurder, of coach. Ook wel benoemd als multideskundigheid.

In de praktijk zijn er allerlei functies en beroepsrollen voor het doorgeven en inzetten van individuele en collectieve ervaringskennis. Ook als er sprake is van een aanvullende competentie kan ervaringsdeskundigheid de professionele identiteit bepalen. Een ander initieel beroep kan verworven zijn voor, tijdens of na de ervaringsdeskundige scholing.⁴

Afhankelijk van zijn of haar specifieke functie werkt de ervaringsdeskundige professional aan een of meer van de volgende vier kerntaken (BCP 2022):

1. Ruimte maken voor ervaringskennis bij het herstel of de persoonlijke ontwikkeling van mensen die ontwrichtende situaties en de gevolgen daarvan ervaren;
2. Bevorderen van persoonsgerichte, gelijkwaardige en toegankelijke zorg, ondersteuning en dienstverlening;
3. (Beleids)beïnvloeding van de systeemwereld om die dienend te maken aan de leefwereld en zodoende empowerment, diversiteit en inclusie te bevorderen;
4. Eigen en collectieve ervaringskennis inzetten ter versterking van het vakgebied en de positionering van het beroep.

---

⁴ Beroepsrollen van ervaringsdeskundige professionals zijn gebaseerd op het Beroepscompetentieprofiel ervaringsdeskundigheid (2013) en de ontwikkelde leerplannen ervaringsdeskundigheid (2017, 2022).

KvE

Kwaliteitssysteem voor Ervaringsdeskundigen

